

порівняння власного минулого і сьогодення. Чжу Шучжень найчастіше не називає милого, лише два рази у творах з цією метою були вжиті слова “людина” (“人”) та “він” (“伊”). У *ци* на тему кохання та самотності зображення природи не відіграє ключової ролі, оскільки на передньому плані зображується саме лірична героїня зі своїми спогадами, стражданнями, сподіваннями чи відчаєм.

Література:

1. 黄嫣梨。朱淑真事迹索隐。文史哲。1992。第6期。第23-30页。
2. 缪钺。论朱淑真生活年代及其《断肠词》。1991。第3期。第59-66页。
3. 叶嘉莹。唐宋词十七讲。北京，2007。502页。
4. 钟国本。论朱淑真断肠诗词的成因。聊城大学学报。2009。第2期。第46-48页。

УДК 821.581(529)-311.6.09(5-12)"196"

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-346-3-21>

Дащенко Г. В.

ORCID: 0000-0003-3432-3679

кандидат філологічних наук, доцент,

Visiting Associate Research Fellow

Institute of Chinese Literature and Philosophy, Academia Sinica

м. Тайбей, Тайвань

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ В ІСТОРИЧНОМУ РОМАНІ НАНЬ ГУНБО “ЛІ ЦІНЧЖАО”

Ключові слова: Нань Гунбо, Лі Цінчжао, роман-фейлетон, поезія.

Історичний роман-фейлетон “Лі Цінчжао” (“李清照”) авторства Наня Гунбо (南宮搏, 1924–1983), який присвячений видатній сунській поетесі, друкувався на Тайвані у “Центральній щоденній газеті” (“中央日報”) з 26 квітня по 18 грудня 1960 р. Він є досить рідкісним літературним явищем у синологічному світі, примітним декількома моментами: вкоріненням середньовічної тематики до сучасної маскультури (публікація в популярній та одній із найстаріших газет китайською мовою у світі, наклад якої значно вищий за накладі більшості окремо виданих книг Наня

Гунбо); гендерним аспектом (вибір жінки в якості головної героїні); патріархатним виміром (традиційне тайванське суспільство, з властивими йому жорсткими оцінками дотримання та порушення гендерних норм) та очевидною ідеологічною забарвленістю (публікація роману в офіційній газеті Центрального виконавчого комітету партії Гомін'ядан та його записка критика з боку низки прокомуністичних газет).

У центрі моєї уваги особливості інтерпретації та трансформації поезії Лі Цінчжао в однойменному романі Наня Гунбо на прикладі *ци* на мелодію “Збираю шовковицю. Розширена версія” (“添字採桑子”), які стосуються датування, інтерпретації почуттів та зміни текстів оригіналу.

- Датування. Особливість публікації епізодів роману-фейлетону протягом декількох місяців є, ймовірно, причиною помилки, якої припускається Наня Гунбо: він двічі використовує цей *ци* (27 епізод від 23.05.1960 та 196 епізод від 20.11.1960), але створює дві окремі історії, щоб вписати його в текст роману. У першому випадку героїня пише його у 18 років, коли подружжя перебуває у розлуці й вже півроку вимушено жити окремо: Чжао Мінчен – в столиці, а Лі Цінчжао – в Шаньдуні. Майже весь епізод присвячений опису сприйняття цього *ци* рідними поетеси: Чжао Мінчен декламує його своєму батьку, згадуючи, що дружина написала його кілька днів тому, а у відповідь Чжао Тінчжи розхвалює талант невістки, зазначаючи, що вона пише краще, ніж прославлений майстер Су Дунпо. Похвала батька збентежує Чжао Мінчена, оскільки “хоча він і захоплювався талантом своєї дружини, проте все ж таки вважав, що це маленьке *ци* не заслуговує на таку похвалу!”. За версією Наня Гунбо, похвала Чжао Тінчжи нещира й пояснюється суто політичними упередженнями щодо будь-якої діяльності Су Дунпо через те, що вони були політичними опонентами (“Навіть перед своїм сином Чжао Тінчжи не міг відкинути політичні упередження і скористався нагодою, щоб виступити з критикою”). Проте, дотримуючись версії автобіографічності творів Лі Цінчжао, деякі реалії, наведені у вірші, не можна пояснити його датуванням саме цим часом.

У другому випадку Наня Гунбо відносить його створення до періоду життя героїні на півдні країни після смерті чоловіка. Автор зображує літо 1138 року, коли Лі Цінчжао вночі складає *ци* у відповідь на лист молодшого брата Лі Хана. Це більш узгоджується з точкою зору усіх сучасних дослідників творчості Лі Цінчжао, що датують цей вірш періодом після 1127 р.

- Інтерпретація почуттів в *ци*. В обох епізодах, де наведено цей *ци* Лі Цінчжао в романі, можна побачити авторську інтерпретацію його змісту, й вона є іншою за існуючі версії сучасних дослідників творчості поетеси. Перша група дослідників дотримується думки, що *ци* було написано поетесою після втечі на південь, але ще до смерті чоловіка. Саме тому

в ньому немає туги за померлим чоловіком [4, с. 144], є лише сум за рідною провінцією Шаньдун [1, с. 122] та почуття від зустрічі з незнайомими речами, що виникли внаслідок переїзду на нове місце [6, с. 97]. Друга група дослідників датує цей вірш вже після смерті чоловіка Лі Цінчжао, але ніяк не інтерпретує почуття ліричної героїні [5, с. 99; 2, с. 252; 3, с. 205].

У романі Нань Гунбо наводить зовсім інші обґрунтування почуттів. У першому випадку (27 епізод) найвірогіднішим поясненням зображених почуттів у *ци* є сум героїні за коханим чоловіком, який був змушений покинути її через декілька місяців після весілля та повернутися у столицю. Автор вказує, що “усі її листи були сповнені пристрасного бажання і навіть прихованої образи” через те, що Чжао Мінчен хоча й хотів перевезти дружину до столиці чи самому повернутися до неї, але весь цей час він не міг отримати на це дозвіл від батька. У другому випадку (196 епізод) автор зазначає, що його героїня перебуває “в глибокій депресії” і їй “занадто важко висловити свої почуття”, тому замість простої відповіді братові (“насправді вона написала кілька сторінок, але не змогла висловити все, що хотіла”) вона пише *ци*, вважаючи, що зможе таким чином краще передати свої емоції. Нань Гунбо вказує, що однією з причин такого стану поетеси є те, що вона постарішала (в цей час їй близько 55 років) і її тіло та розум зазнали кардинальних змін (“старість огидна, але неминуча”). Іншою причиною є її усвідомлення себе як двох окремих жінок в одному тілі: “Я” поетеси висловлює у поезіях скорботу та горе іншої “Я” – нещасної вдови, що втратила коханого чоловіка. Цей психологічний стан пригнічує героїню, і вона опиняється у вирі емоцій.

• Зміни в текстах *ци*. Майже всі тексти віршів, наведених у романі Наня Гунбо, зазнали деяких змін. Найчастіше автор наводить варіанти текстів, які визнаються науковою спільнотою, але не є загальноживаними серед науковців¹⁸. Проте є вірші, в які він самостійно вносить дуже суттєві зміни, що трансформують текст оригіналу. Саме таким прикладом може бути *ци* на мелодію “Збираю шовковицю. Розширена версія”. Хоча наразі невідомо, якими джерелами користувався Нань Гунбо під час написання роману, проте можна звернутися до робіт сучасних дослідників творчості Лі Цінчжао, де наведено інформацію про усі наявні джерела та варіанти творів поетеси. Для порівняння я використала текст *ци*, наведений Сюєм Пейцзюнем [6, с. 97].

¹⁸ Йдеться про зміну окремих ієрогліфів у текстах, або зміни щодо пунктуації та розбивки на рядки.

Порівняння варіантів *ци* Лі Цінчжао на мелодію “Збираю шовковицю.
Розширена версія” у Сюя Пейцзюня та Наня Гунбо

Сюя Пейцзюнь	Нань Гунбо (27 епізод)	Нань Гунбо (196 епізод)
窗前誰種芭蕉樹？ 陰滿中庭。 陰滿中庭。 葉葉心心舒卷有餘 情。 傷心枕上三更雨， 點滴淒清。 點滴淒清。 愁損北人不慣起來 聽。	窗前種得芭蕉樹， 蔭滿中庭； 蔭滿中庭， 葉葉心心， 舒卷有餘情。 傷心枕上三更雨， 點滴淒清； 點滴淒清， 愁損離人， 不慣起來聽。	窗前種得芭蕉樹， 陰滿中庭， 葉葉心心， 舒卷有餘情。 傷心枕上三更雨， 點滴淒清， 愁損離人， 不慣起來聽。

Ци має дві однакові строфи по чотири рядки в кожній. Загалом у *ци* 48 ієрогліфів, але довжина рядків є різною: в першому рядку 7 ієрогліфів, у другому і третьому – по 4 ієрогліфи, а в четвертому – 9 ієрогліфів. Другий і третій рядок в обох строфах повторюється. Сюя Пейцзюнь на кінці першого рядка використовує знак питання, а всі інші рядки, крім першого, у другій строфі закінчуються крапками.

Обидва варіанти цього *ци*, наведені Нань Гунбо у романі, відрізняються від вищевказаного варіанту. По-перше, він не поділяє *ци* на строфи. По-друге, обсяг *ци* змінюється: у 27 епізоді він складається з 48 ієрогліфів, які утворюють десять рядків, а варіант цього *ци* у 196 епізоді містить 40 ієрогліфів та 8 рядків (прибрані третій та восьмий рядки). По-третє, зазнала змін і пунктуація. Обидва варіанти не лише мають відмінності від варіанта Сюя Пейцзюня (замість знака питання використана кома, а крапки наявні лише двічі), але й відрізняються між собою: у 27 епізоді після другого та сьомого рядка використовується середник (;), проте у 196 епізоді – кома.

Крім того, наявні три випадки змінювання ієрогліфів в обох варіантах, представлених у романі Наня Гунбо. Зараз неможливо визначити одне-єдине джерело, де б містилися усі ці зміни разом, щоб зробити припущення, що ним міг користуватися автор. Так, 1) в антології Вана Пен'юня (王鵬運, 1849–1904) “*Ци* з Кабінету Сиїньчжай” (“四印齋所刻詞”, 1888) в першому рядку вживані саме ієрогліфи «種得»; 2) у різноманітних джерелах у другій строфі є варіанти «淒清» та «霖霖», однак відсутній наданий Нанем Гунбо варіант «淒清»; 3) лише в антології

Шеня Чжаньюаня (沈展垣) “Ци за декілька поколінь” (“歷代詩餘”, 1707) представлено варіант 「離人」 [6, с. 97].

Таким чином, можна дійти висновку, що у романі “Лі Цінчжао” використана велика кількість поетичних творів майстрів різних династій, але домінує поезія Лі Цінчжао. Її твори зазнають певних авторських інтерпретацій та трансформацій, але причини цих змін залишаються невідомими. При цьому подальшої специфікації потребує роль усіх поетичних творів у художньому просторі роману.

Література:

1. Djaow W. A blossom like no other: Li Qingzhao. Toronto: Ginger Post Inc., 2010.
2. 陈祖美。李清照词新释辑评。北京：中国书店，2003。
3. 柯宝成。李清照全集：汇评本。武汉：崇文书局，2009。
4. 王璠。李清照研究丛稿。呼和浩特：内蒙古人民出版社，1987。
5. 徐北文。李清照全集评注。济南：济南出版社，1990。
6. 徐培均。李清照集笺注。上海：上海古籍出版社，2009。